

MKVK - KÖTELEZŐ SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉS 2023 4/2.

1. TÉMASZÁMÚ NEMZETKÖZI MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI STANDARD

Minőségirányítás pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatát vagy átvilágítását, vagy egyéb bizonyosságot nyújtó szolgáltatásokra szóló vagy kapcsolódó szolgáltatási megbízásokat végrehajtó társaságok számára (2023)

Zsoldos-Horváth Andrea
Szakértői Bizottság tagja
MKVK

Kötelező oktatás háttere és tartalma

1) HÁTTÉR - ISQM1 szerepelt a 2022. év kötelező oktatási anyagai között, így

- a 2023-as oktatási anyag ráépül a 2022-es oktatási anyagra, tehát feltételezi az abban foglaltak ismeretét
- ugyanakkor röviden ismétli annak kritikus, fontos elemeit a jobb megértés érdekében
- gyakorlati szempontú megközelítést ad a standard értelmezéséhez és bevezetéséhez
- felhasználja a Kamara honlapján elérhető Útmutatót és a rendelkezésre álló IFAC segédanyagokat (1. és 2. rész, amelyek magyar nyelvű fordítása hamarosan elérhető lesz a Kamara honlapján)
 - <https://mkvk.hu/hu/tudastar/utmutatok/iranymutatas-ISQM1-alkalmazasahoz>

2) TARTALOM

- **1. fejezet** - Rövid ismételés – standard célja, szemlélete és tartalma
- **2. fejezet**- Kockázatalapú megközelítés tartalma, elmélete és gyakorlata (**első komponens**)
- **3. fejezet** – MIR komponensek gyakorlati szempontú megközelítése (**2-8 komponensek**)
 - az ISQM2 és 220R standard összefüggéseinek felvázolásával együtt

1. fejezet

Standard célja, szemlélete és tartalma

1. - Mi történik 2024. január 1-től?

- A 2009. december 15-től hatályos **MINŐSÉGELLENŐRZÉSI STANDARD (ISQC 1)** helyett a **MINŐSÉGITÁNYÍTÁSI STANDARD (ISQM1)** lép hatályba, amelyet kötelezően alkalmazni kell
 - ✓ egyéni könyvvizsgálóknak ÉS könyvvizsgáló társaságoknak (a továbbiakban együtt „társaság”)

- **MINŐSÉGITÁNYÍTÁSI STANDARD (ISQM1)** – társaság felelősségével foglalkozik
 - ✓ Minőségirányítási rendszert alakítson ki
 - ✓ vezessen be
 - ✓ működtessen, ha
 - a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára és átvilágítására, valamint az egyéb bizonyosságot nyújtó és kapcsolódó szolgáltatási megbízások végrehajtására irányuló tevékenységet végez (bármelyiket!)

- **ISQM1 szerint a társaság célja** (14. bekezdés)
olyan **minőségirányítási rendszer** kialakítása, bevezetése és működtetése, amely **kellő bizonyosságot nyújt** számára arra vonatkozóan, hogy:
 - a) a **társaság és munkatársai** a szakmai standardokkal és a vonatkozó jogi és szabályozási követelményekkel összhangban **teljesítik felelősségeiket**, és a **megbízásokat** ezekkel a standardokkal és **követelményekkel összhangban hajtják végre**, továbbá
 - b) a társaság vagy a megbízásért felelős partnerek által **kiadott** megbízásokkal kapcsolatos **jelentések megfelelőek** az adott körülmények között

1. - Miért van erre szükség?

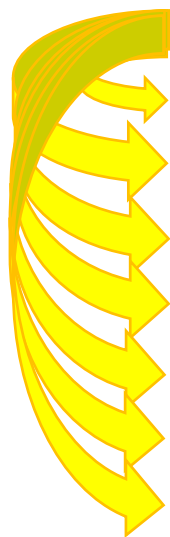
Az ISQM 1 standard kimondja, hogy

„A köz érdekét a minőségi megbízások következetes végrehajtása szolgálja.”

1. - Társaság minőségirányítási rendszere

A standard előírása szerint 8 komponensből áll:

1. A társaság kockázatfelmérési folyamata - új
2. Irányítás és vezetőség – *részben új*
3. Releváns etikai követelmények
4. Ügyfélkapcsolatok és konkrét megbízások elfogadása és megtartása
5. Megbízás végrehajtása
6. Erőforrások – *részben új*, mivel korábban csak az emberi erőforrásokat definiálták
7. Információk és kommunikáció - új
8. Figyelemmel kíséresi és helyrehozási folyamat – *részben új*, mert a helyrehozási folyamatot korábban nem nevesítette a standard és részben más tartalommal töltötte meg

Elvárás:

A 8 komponenst kockázatalapú megközelítés alkalmazásával kell összekapcsolni és összehangolt módon működtetni úgy, hogy a társaság proaktívan, folyamatában kezelje a megbízások minőségét.

1. – ISQM1 működtetésének következményei I.

- Elvárásoknak megfelelő, proaktívan működtetett minőségirányítási rendszer biztosítja a társaság által végzett tevékenység minőségét

- Végső felelősséggel és elszámoltathatósággal felruházott személy/vezető (testület) évente levonja a minőségirányítási rendszerre vonatkozó következtetését abból a szempontból, hogy a minőségirányítási rendszer céljai teljesülnek-e vagy sem, illetve milyen mértékben teljesülnek *(lásd még 3.7 alfejezet, 40. diától)*
 - Ehhez mérlegelnie kell a feltárt hiányosságok súlyosságát és átfogó jellegét
 - Hiányosság lehet a standard alapján (ISQM 1. 16. a-iv)
 - Minőségcélok kialakításában
 - Minőségi kockázatok (vagy azok kombinációja) azonosításában és felmérésében
 - Minőségi kockázatok kezelő válaszok (vagy azok kombinációja) kialakításában és működtetésében, azaz a válaszok nem csökkentik elfogadhatóan alacsony szintre egy minőségi kockázat felmerülésének valószínűségét
 - Minőségirányítási rendszer valamely egyéb aspektusa hiányzik, vagy annak kialakítása vagy bevezetése nem megfelelő, vagy működtetése nem hatékony, úgy, hogy az ISQM1 egy követelményét nem kezeli

1. – ISQM1 működtetésének következményei II.

➤ A végső felelősséggel és elszámoltathatósággal felruházott személy/vezető (testület) következtetése 3 féle lehet a standard szerint:

- a. A minőségirányítási rendszer kellő bizonyosságot nyújt a társaságnak arra, hogy a minőségirányítási rendszer céljai teljesülnek (Hiv.: A191. bek.)
- b. A minőségirányítási rendszer kialakítására, bevezetésére és működtetésére súlyos, de nem átfogó hatást gyakorló azonosított hiányosságokkal kapcsolatos kérdéseken kívül a minőségirányítási rendszer kellő bizonyosságot nyújt a társaságnak arra, hogy a minőségirányítási rendszer céljai teljesülnek (Hiv.: A192. bek.)
- a) A minőségirányítási rendszer nem nyújt kellő bizonyosságot a társaságnak arra, hogy a minőségirányítási rendszer céljai teljesülnek (Hiv.: A192–A194. bek.)

1. - Tudunk-e a MER-ből MIR-t készíteni? – I.

1. - Tudunk-e a MER-ből MIR-t készíteni? - II

IFAC (International Federation of Accountants) – Quality Management Series: Small Firm Implementation (7. old.)

REMEMBER:

Complete the risk assessment with an open mind, and do not consider the impact of existing policies and procedures in this activity, but rather identify the quality risk without considering the effect of existing responses to risks.

- Eszerint a kockázatértékelést megfelelő nyitottsággal kell végezni és figyelmen kívül kell hagyni a meglévő politikák és eljárások hatásait; a minőségi kockázatok azonosítására anélkül kell sor kerüljön, hogy hatással lennének rá a meglévő (jelenleg alkalmazott) válaszaink (eljárásaink, kontrolljaink).

1. - Tudunk-e a MER-ből MIR-t készíteni? – III.

- Az eltérő megközelítés, szemlélet és elvárások miatt NEM megfeleltethető a két rendszer egymásnak, így a válasz: **NEM**

- Ugyanakkor saját döntésünk alapján hasznosíthatjuk a meglévő eljárásainkat és/vagy a korábban alkalmazott MER mellékleteink átalakított, az új követelmények alapján módosított változatát (azaz feltárt minőségi kockázatra adott megfelelő válasz)
 - erre néhány példa a teljesség igénye nélkül:
 - Függetlenséget és összeférhetetlenséget dokumentáló kérdőív
 - Megbízás és ügyfélelfogadási kérdőív
 - Külső-belső konzultáció, ill. szakértő bevonásának szükségességét dokumentáló kérdőív
 - Megbízás minőségét áttekintő személy bevonásának szükségességét dokumentáló kérdőív
 - Elvégzett munka áttekintésére vonatkozó kérdőív
 - Jelentés típusának meghatározására vonatkozó kérdőív

2. fejezet

Kockázatalapú megközelítés tartalma, elmélete és gyakorlata (első komponens)

2. – Minőségi célok és kockázatfelmérés

1. Minőségcélok meghatározása

- Standard által komponensenként definiáltak kötelezőek
 - kivételt jelent az a minőségcél, amely nem értelmezhető a társaság esetében (pl. hálózattal kapcsolatos minőségcélok nem relevánsak hálózathoz nem tartozó társaságok esetén)
- ÉS további minőségcélok meghatározása és dokumentálása az egyes társaságok által

2. Kockázatfelmérési folyamat kialakítása és bevezetése

- Kockázatok azonosítása és felmérése, minőségi kockázatok meghatározása: tényezők meghatározása, amelyek veszélyt jelenthetnek minőségcélok elérésére
- Külső-belső körülmények, cégen belüli folyamatok és döntési mechanizmusok (alkalmazott üzleti modell)
 - ✓ Megbízások jellege és körülményei
 - ✓ Elmaradt intézkedések

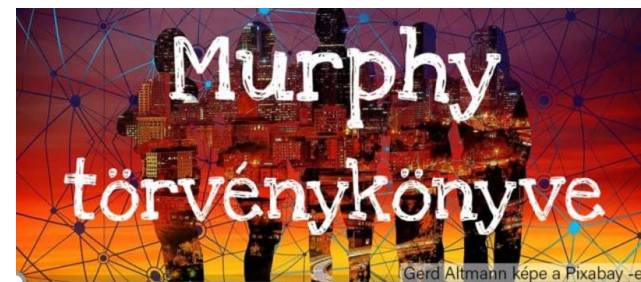
3. Válaszok kialakítása és bevezetése a minőségi kockázatok kezelésére vonatkozóan

- Minőségi kockázatokra reagáló intézkedéssorozat és/vagy folyamat bevezetés vagy átalakítás (folyamatok ki- vagy átalakítása, kontrollpontok meghatározása, eljárásrendek kialakítása, stb.)

2. – Kockázatelemzési folyamat I.

A végrehajtás során az alábbi lépéseket követhetjük:

1. **A kockázatelemzési folyamat felelőségének meghatározása**
 - Egyéni könyvvizsgáló esetén a könyvvizsgáló egyszemélyben végzi a teljes folyamatot
2. **Felkészülés (tudjuk mire vállalkozunk)**
 - Résztvevők megértik az alkalmazandó standardokat, elvárásokat és saját szerepüket
3. **Minőségcélok meghatározása, bővítése (ha szükséges) - működésfüggő**
 - Egyénileg átgondoljuk vagy brainstorming a résztvevők között
4. **Információk összegyűjtése (eljárások, politikák)**
5. **Kockázatelemzés elvégzése minőségcélonként**
 - Egyénileg vagy csoportosan (brainstorming)
 - kialakult folyamatok vannak vagy ad-hoc a működés?
 - Információk rendszerezése, folyamatábrák készítése
 - Kockázatok azonosítása: **Mit ronthatunk el? Mi mehet rosszul?**
 - Kockázatok elemzése és értékelése – valószínűség és nagyságrend (lásd még 16. dia)

Ami elromolhat,
az el is romlik

2. – Kockázatfelmérési folyamat II.

A végrehajtás során az alábbi lépéseket követhetjük (folyt.):

6. Minőségi kockázatok meghatározása és dokumentálása *(lásd következő dia)*
7. Válaszok (kontrollpontok, kontroll folyamatok) kialakítása
 - Egyénileg vagy csoportosan
 - Célszerű gyökérokelemzésre alkalmas eszközöket használni a megfelelő válasz megtalálása érdekében
 - **Egy megfelelő válasz kezelhet több, akár különböző komponenseknél felmerülő kockázatot is!**
8. Válaszok bevezetése
 - Eljárások, módszerek, munkafolyamatok és azok dokumentálásának bevezetése
9. Figyelemmel kíséresi és helyrehozás folyamat *(részletesen tárgyaljuk később)*
 - Saját eljárásaink külső-belső monitoringja (egyéni könyvvizsgáló esetén is értelmezhető)
 - Önellenőrzés formájában, pl. kivitelezés során dokumentációs ellenőrzőlisták bevezetése, alkalmazása
 - Korrekció után hogyan működik a folyamat, milyenek a tapasztalatok?
 - Elérjük az adott válasszal (kontrollal) a kívánt eredményt? (Visszamérhető? Ha igen, hogyan?)
10. A kockázatfelmérési folyamatot végig dokumentálni szükséges

2. – Kockázatelemzési folyamat III.

Kockázatok felmérésének és értékelésének lehetséges módja:

Minőségcél	Társaság sajátosságai, körülményei	Mit ronthatunk el?	Kockázat valószínűsége (*)	Kockázat nagyságrendje (*)	Konklúzió	Minőségi kockázat
<u>Irányítás és vezetőség komponens</u>						
1. szervezeti felépítés	részletezzük a fontos információkat	tételesen felsoroljuk azokat témákat, területeket, amelyek megakadályozhatják a minőségi célkitűzéseink elérését	Kockázatonként lehet magas, közepes vagy alacsony	Kockázatonként lehet magas, közepes vagy alacsony	minőségi kockázat, amit kezelni kell: igen - nem	Igen válasz esetén folytatódik a munka a válaszok (kontrollok, eljárások, stb) kialakításával minőségi kockázatonként
2. humán erőforrás szükséglet						
3. stb.						
<u>Releváns etikai követelmények komponens</u>	ua.	ua.	ua.	ua.	ua.	ua.
1. függetlenség						
2. Összeférhetetlenség						
3. stb.						
stb						
<u>További komponensek</u>	ua.	ua.	ua.	ua.	ua.	ua.

(*) - mögöttes megfontolásokat dokumentáltan indokolni szükséges

2. – Kockázatfelmérési folyamat IV.

➤ Szempontok, amelyek kísérik a kockázatfelmérési folyamatot

- Társaság működésének, ügyfélkörének sajátosságai, komplexitása
 - Pl. ügyfelek száma, 1 auditorra jutó kibocsátott jelentések száma és azok időbeli eloszlása
- Üzleti modell, üzleti folyamatok
 - Nyereségesség, alkalmazott óradíj, ügyfélszerzési és megtartási technikák
- Stratégiai és működési döntések (alkalmazott szempontrendszer)
 - Egyedül vagy asszisztenssel, milyen ügyfélkört akar kiszolgálni, stb.
- Vezető vezetési stílusa, karakterisztikája (kockázatkerülő, kockázatvállaló, etikus, stb.)
- Társaság erőforrásai beleértve a külső szolgáltatókat is
 - Meglévő és potenciális erőforrások
- Társaság jogi és szabályozói környezete
- Egyéb körülmények

2. – Kockázatfelmérési folyamat V.

Az alábbi ábra szemlélteti a folyamat egyes elemeit és azt, hogy a kockázatkezelés egy **iterációs folyamat**, amely állandó felügyeletet, változás esetén pedig korrekciókat igényel:

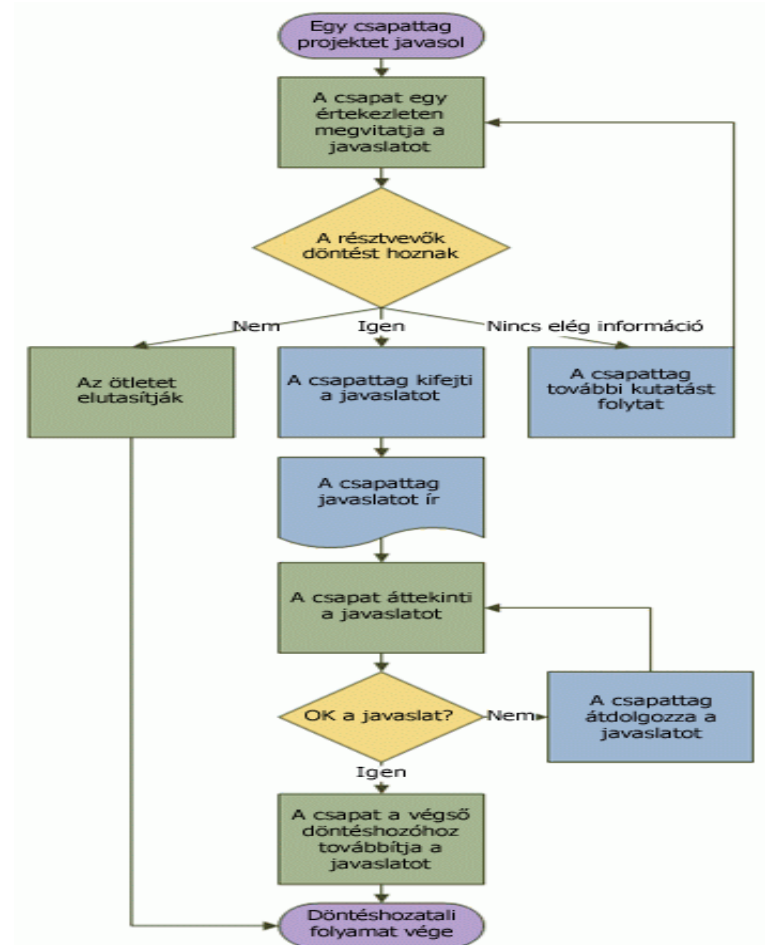
2. – Kockázatelemzés lehetséges eszközei - *folyamatábra*

➤ Folyamatábra készítése segít

- Megérteni az egyes folyamatok működését
- Átlátni a folyamat egymásra épülő elemeit
- Feltérképezni a döntési pontokat
- Összegyűjteni a döntéshez szükséges információkat
- Azonosítani a folyamat hiányosságait

➤ Ha nem tudunk folyamatábrát készíteni

- Folyamatfejlesztésre van szükség akár egyéni könyvvizsgáló esetében is, pl. ügyfél-elfogadás vagy erőforrás management vonatkozásában

2. – Helyes válaszok megtalálása I. – *gyökérok elemzés*

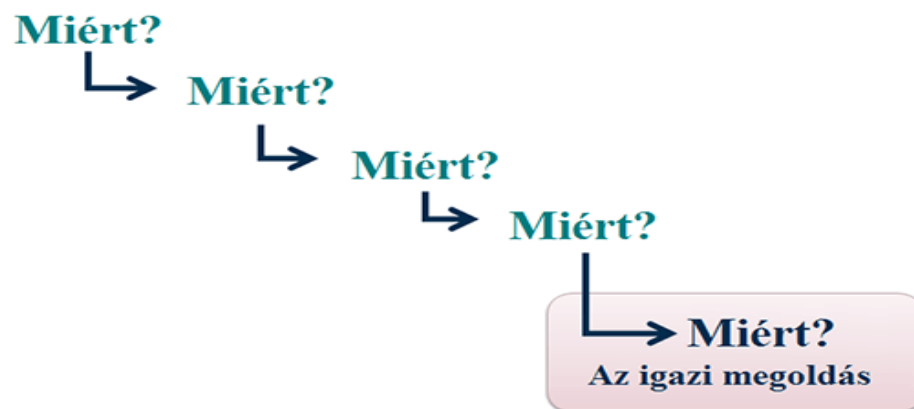
➤ Jó eszköz lehet az ISQM1 implementálása során

➤ Minőségi kockázatra adott megfelelő válasz megtalálásában, hogy elkerüljük a hiányosságokat

➤ Helyrehozási folyamat során (8. komponens) szintén hatékonyan alkalmazhatjuk

➤ Korábban megfelelőnek vélt, de később feltárt nem megfelelő működés okát segít beazonosítani, így általa megfelelő választ találhatunk az adott problémára/kockázatra (A 8. komponensnél nevesíti a standard.)

➤ Ischikawa diagram (halszájka diagram); 5Miért? (5Why?) kérdés módszere

2. – Helyes válaszok megtalálása II. – *gyökérok elemzés*

Példa az 5Miért? módszerre – szituáció: az asszisztens jelentős hibákat tartalmazó munkalapot készít, az aláíró könyvvizsgáló ellenőrzése során kiderül, hogy a lényegességet meghaladó értékvesztést nem könyvelt az ügyfél - **végrehajtási komponens**

1. Miért nem vette észre a hiányosságot a kolléga és készített hibás munkalapot?

- Mert megfelelő magyarázat ellenére sem értette meg a neki allokált feladatot - **végrehajtási komponens**

2. Miért nem értette meg a neki allokált feladatot?

- Mert hiányos elméleti és/vagy gyakorlati tudással rendelkezik (számvitel és/vagy könyvvizsgálat területén)

3. Miért hiányos az ismerete a könyvvizsgálati feladatok ellátására alkalmazott kollégának?

- Mert nem vett részt megfelelő képzéseken – **vezetés komponens, erőforrás komponens**

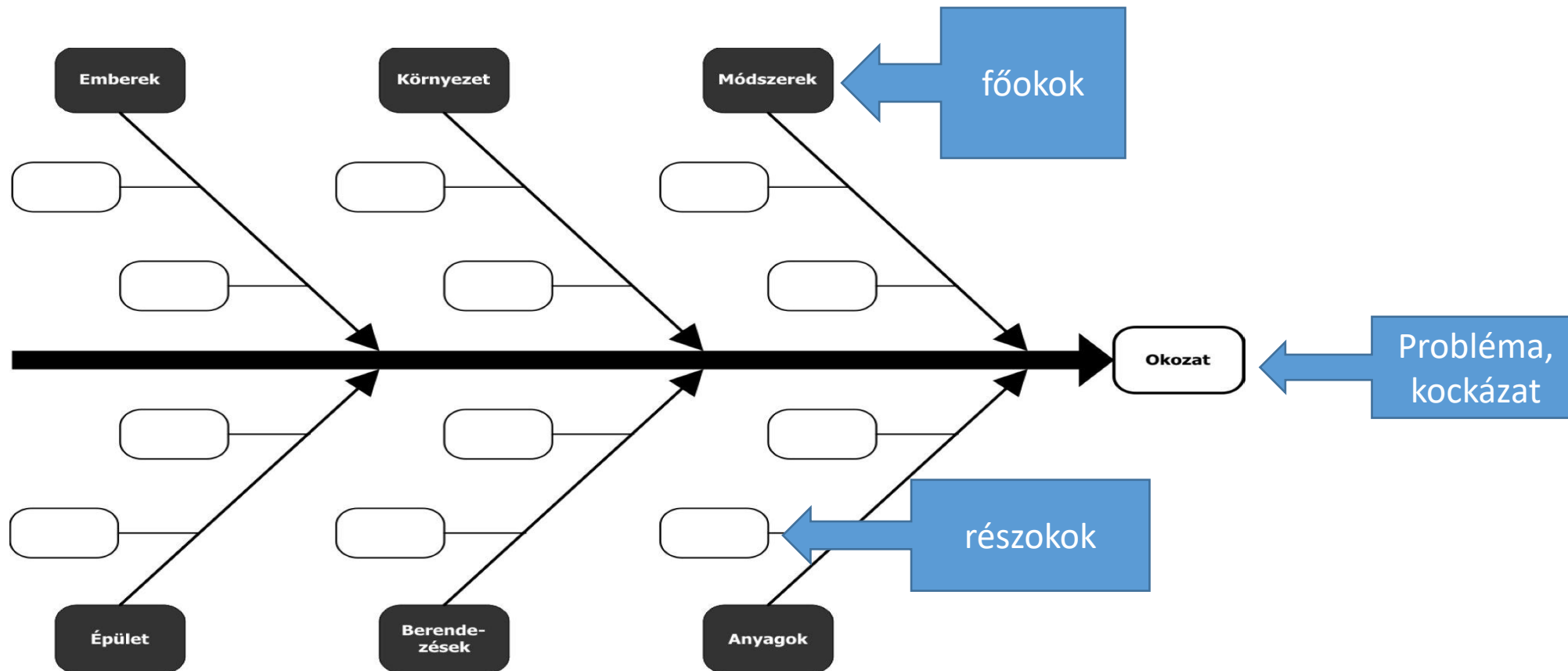
4. Miért nem vett részt megfelelő képzéseken a könyvvizsgálónál?

- Mert nincsenek ilyen képzések a könyvvizsgálónál és külső képzéseken való részvétel sem elvárás – **vezetés komponens, erőforrás komponens**

5. Miért nincsenek ilyen képzések vagy miért nem képeztetni kollégáit a könyvvizsgáló?

- Nincs rá ideje és/vagy pénzügyi forrása - **ügyfélelfogadási komponens**

2. – Helyes válaszok megtalálása III. – *halszálka diagram*

3. fejezet

MIR komponensek gyakorlati szempontú megközelítése (2-8 komponensek)

3.1 Irányítás és vezetőség komponens – I.

➤ **Kötelező minőségcélok** a társaság irányításával és vezetőségével kapcsolatosan:

1. Vezetőség minőség iránti elkötelezettsége kulcsfontosságú

- Kialakítandó, fejlesztendő a minőséget elismerő és megerősítő **SZERVEZETI KULTÚRA**
 - Vezetők, középvezetők, alkalmazottak, viselkedési normák, etikai kódex, külső-belső kommunikáció, stb.
- Nevesített szempont, hogy a minőség fontosságát figyelembe kell venni a stratégiai, pénzügyi döntésekben
 - Azaz az egyéni és szervezeti célok nem írhatják felül a minőségi szempontokat

2. Vezetőség viseli a minőségre vonatkozó végső felelősséget és elszámoltathatóságot

- Azaz a minőségirányítási rendszer végső felelőse minimum évenkénti jelentéstételi kötelezettséggel
- Minőségirányítási rendszer működtetése során segítséget igénybe vehet, de a felelőssége nem delegálható

3. Vezetőség intézkedéseiben és magatartásán keresztül minőség iránti elkötelezettséget tanúsít (etikai szempontok, általa képviselt értékek és magatartásának összhangja)

3.1 Irányítás és vezetőség komponens – II.

➤ **Kötelező minőségcélok** a társaság irányításával és vezetőségével kapcsolatosan:

4. Szervezeti felépítés, feladatkörök, felelőségek segítik a minőségirányítás működését
 - Magában foglalhatja pl. a delegálási folyamatot, előléptetések feltételeit, minőségirányításban résztvevők körét
5. Erőforrás-szükséglet (humán, pénzügyi, informatika, stb.) tervezése; megszerzése és kiosztása a minőség iráni elkötelezettséggel összhangban történik
 - Összefüggésben van az ügyfélelfogadási komponenssel, hiszen csak akkor lehetséges újabb ügyfelet/megbízást elfogadni, ha a megbízás kivitelezéséhez a szükséges erőforrások megfelelő mennyiségben, minőségben és időben rendelkezésre állnak!

Megjegyzés:

Egyedül dolgozó könyvvizsgáló esetén is releváns mindegyik minőségcél, kivéve a 4. pontban jelzett szervezeti felépítést és feladatköröket.

3.2 Releváns etikai követelmények komponens – I.

1. **Kötelező minőségcél - Társaság és munkatársai vonatkozásában:**

- **Ismerik** a társaságra és annak megbízásaira vonatkozó releváns **etikai követelményeket**
- **Teljesítik** a releváns etikai követelményekkel kapcsolatos **felelősségeiket**
- **Kiemelten fontos:**

FÜGGETLENSÉG

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG

Megfontolási szempontok:

- Mindenki ismeri és mindenki betartja az összes releváns etikai követelményt
 - Milyen eljárások és dokumentumok alapján lehet erről meggyőződni? Fejlesztendő terület?
- Minden kapcsolati relációra vonatkozik
 - Részmunkaidő, résztulajdonos (több könyvvizsgáló cégben), több cégben dolgozó aláíró
 - Családtag, anyagi függésben lévő személy, stb.
- Rendre felülvizsgálandó, AKÁR ÉVEN BELÜL IS!

3.2 Releváns etikai követelmények komponens – II.

2. **Kötelező minőségcél:** Mások (hálózat, hálózati tagok, szolgáltatók és az ezekhez tartozó személyek)

- **Ismerik** a társaságra és annak megbízásaira vonatkozó releváns **etikai követelményeket**
- **Teljesítik** a releváns etikai követelményekkel kapcsolatos **felelősségeiket**
- **Kiemelten fontos:**

FÜGGETLENSÉG

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG

Megfontolási szempontok:

- Mindenki ismeri és mindenki betartja az összes releváns etikai követelményt
 - Milyen eljárások és dokumentumok alapján lehet erről meggyőződni?
- Minden kapcsolati relációra vonatkozik
 - Részmunkaidő, résztulajdonos (több könyvvizsgáló cégben), több cégben dolgozó aláíró
 - Családtag, anyagi függésben lévő személy, stb.
- Rendre felülvizsgálendő, AKÁR ÉVEN BELÜL IS!

3.3 Ügyfélkapcsolatok komponens– I.

- A Társaság azon döntéseivel foglalkozik, hogy
 - elfogadnak-e új ügyfelet vagy megbízást
 - megtartanak-e meglévő ügyfelet vagy megbízást
- A döntési mechanizmushoz szükséges **minőségcélok** meghatározása, amely során figyelembevételre kerül:
 - megbízás jellege és körülményei
 - ügyfél és vezetése tisztességéről és etikai értékeiről szerzett információk
 - társaság képessége arra, hogy a szakmai standardokkal és követelményekkel összhangban hajtsa végre a megbízást
- Társaság pénzügyi és működési prioritásai nem vezetnek NEM MEGFELELŐ megítélésekhez arra vonatkozóan, hogy elfogadjanak vagy megtartsanak egy ügyfélkapcsolatot vagy konkrét megbízást (2. komponens)!

3.3 Ügyfélkapcsolatok komponens – II.

➤ Az ISQM1. által megfogalmazott elvárások szükségessé teszik, hogy átgondoljuk és dokumentáljuk az ajánlat elküldése vagy elfogadó nyilatkozat kiadása előtt az alábbiakat:

1. Leendő ügyfelünk és megbízásunk beazonosítása

- Alapinformációkat összegyűjtjük és dokumentáljuk: cégnév, székhely, tevékenységi kör, vezető(ség), irányítással megbízott személyek, közvetlen tulajdonos, végső haszonhúzó
- Pénzmosás ellenőrzése és végeredményének dokumentálása
- Megbízás tárgya és tartalma az alkalmazandó jogszabályokkal és könyvvizsgálati standardokkal együtt

2. Megbízás végrehajtásához szükséges jelentős információk összegyűjtése és dokumentálása

- Személyében felelős könyvvizsgáló és a megbízáshoz szükséges minősítések meglétének ellenőrzése
- Megbízás minőségének áttekintését végző személy szükségességének felmérése, kijelölése és a szükséges minősítések meglétének dokumentált formában való ellenőrzése
- Megbízás végrehajtásához szükséges erőforrások felmérése – mennyiségben, minőségben és időbeliségben
 - Szellemi, technológiai és emberi erőforrások
 - Külső szolgáltató igénybevételének szükségessége – ugyanúgy ellenőrizendő, mint a saját erőforrást!
- Külső vagy belső szakértő(k) (adó, IT, ingatlanszakértő, konzultációban résztvevő szakértő, stb.) bevonásának szükségessége és a szakértő(k) rendelkezésre állásának ellenőrzése

3.3 Ügyfélkapcsolatok komponens – III.

- a szükséges erőforrások azonosítását követően költségbecslés (budget) készítése
 - könyvvizsgálati díj és a várható költségek összevetése, várható veszteség esetén döntés és a megfontolások dokumentálása
- 3. Függetlenségi, összeférhetetlenségi és etikai kérdések áttekintése és dokumentálása**
- Könyvvizsgáló (társaság) és a személyében felelős könyvvizsgáló esetében
 - Az erőforrások azonosítását követően a megbízásban résztvevő kollégák esetében
 - Ha nem lehetséges az ügyfélelfogadási folyamatban, akkor későbbi fázisban kötelező!
 - Külső szakértők és szolgáltatók esetében is kötelező elvégezni!
- 4. Elfogadásról szóló döntést megalapozó kockázatértékelés és a könyvvizsgáló következtetései**
- Előző könyvvizsgáló vagy előző időszak megbízásainak áttekintése
 - Iparág azonosítása, iparági ismeretek meglétének felmérése
 - Speciális tranzakciók vagy speciális számviteli/audit tudást igénylő területek azonosítása (IFRS átállás, tőzsdére igyekvő társaság, kriptoeszközök használata, derivatív tranzakciók, modellváltó egyetem, stb.)
- 5. Egyéb kérdések**
- Társaság és vezetőségének jó hírneve, tisztessége, becsületessége - publikus információk

3.3 Ügyfélkapcsolatok komponens – IV.

➤ Kiemelendő:

- Ennek a komponensnek kell biztosítania azt is, hogy a társaság vagy annak vezetői egyéni- vagy céges KPI-ok, stratégiai célok elérése érdekében ne hozhassanak olyan ügyfél- vagy megbízás elfogadásáról szóló döntést, amelyet ezen árbevétel, profit, stratégiai vagy egyéb célok (KPI-ok) nélkül nem hoztak volna meg.
- Szabályzatban rögzíthető és rögzítendő, hogy mely szituációk, iparágak vagy területek, témák megléte (pl. tőzsdei cég, jelentős becslések alkalmazása, kriptoeszközök, határidős ügyletek, EU-s támogatások, stb.) esetén NEM VÁLLAL a társaság (egyéni könyvvizsgáló) megbízásokat.

3.4 Megbízás végrehajtása komponens - I.

- A Társaság azon intézkedéseivel foglalkozik, amelyek támogatják és elősegítik a megbízások minőségi végrehajtását, többek között
 - Az irányítás és felügyelet területén
 - Felülvizsgálat vonatkozásában
 - Konzultáció és véleménykülönbségek kezelése terén
 - a megbízások végrehajtásában részt vevő egyén/csoport szakmai ítélőképességének gyakorlása terén

- **Kötelező minőségcélok kialakítása arra vonatkozóan, hogy a megbízásért felelős munkacsoport**
 - a) minden tagja érti és teljesíti a megbízással kapcsolatos felelősségét, beleértve a partnereket is
 - Egyedül dolgozó könyvvizsgáló esetében ez kevésbé releváns, ha az ügyfélkapcsolatok komponensnél a standard előírásai szerint járt el.
 - b) irányításának és felügyeletének, az elvégzett munka ellenőrzésének jellege, ütemezése és terjedelme megfelelő – **220R standard szabályozza**
 - Egyedül dolgozó könyvvizsgáló esetében kiemelendő az önellenőrzés fontossága – jelenleg is alkalmazandó az ISQC1 hatálya alatt – a folyamat átgondolása és szükség esetén átalakítása kötelező az 1. komponens miatt!
 - MER-ben alkalmazott ellenőrző listák áttekintése, átalakítása és kibővítése szükséges.
 - Egyedül dolgozó könyvvizsgáló esetén is fontos pl. dokumentációs struktúrát, mintavételezési módszertant kialakítani az egységesen jó minőségű végrehajtás érdekében.

3.4 Megbízás végrehajtása komponens – II.

- c) megfelelő szakmai megítélést és szakmai szkepticizmust alkalmaz a munkavégzés során
 - c) Egyéni könyvvizsgáló esetében is releváns, jelenleg is alkalmazandó az ISQC1 alapján
 - d) A megbízások dokumentációjában megtalálható kell legyen.
- d) nehéz vagy vitás kérdések esetén konzultációt folytat és annak eredményét megvalósítja
 - c) Egyéni könyvvizsgáló esetében is releváns, jelenleg is alkalmazandó az ISQC1 alapján.
 - d) Kockázatfelmérés során át kell gondolni, hogy megfelelő-e a jelenlegi gyakorlat (a „mindig így szoktuk”, „eddig is így csináltuk” válaszok nem elfogadhatóak az új standard szerint sem) és mit, hogyan kell változtatni ahhoz, hogy minden megbízásunk végrehajtása során
 - c) ne maradjon ki szükséges konzultáció
 - d) megfelelő tudású, tapasztalatú és minősítésű kolléga bevonásával végezzük el a konzultációt
 - e) megfelelően dokumentáljuk a konzultációt, annak eredményét és végrehajtását
- e) és a megbízás minőségének áttekintését végző személy közötti, vagy munkacsoporton belüli véleménykülönbségeket megfelelően kezeli és megoldja azokat (lásd 34. és 35. dia)
- f) a megbízás dokumentációját időben összeállítja és megőrzi
 - c) Audit szoftver alkalmazása nem garantálja az ISQM1-nek (vagy ISQC1-nek) való megfelelést.
 - d) Audit evidenciát csak a jelentésünk dátumáig gyűjthetünk.
 - e) Archiválási időszakban (max. 60 nap) csak a dokumentumok rendezésére van mód.

3.4 Megbízás végrehajtása komponens – III.

e) „a megbízás minőségének áttekintését végző személy és a megbízó közötti, vagy a munkacsoporton belüli véleménykülönbségeket megfelelően kezeli és megoldja azokat” kötelező minőségcélal kapcsolatosan kiemelendő:

A. Megbízás minőségének áttekintését végző személy

- Kiválasztását, feladatait, tevékenységét a 2024.01.01-vel hatályba lépő új ISQM 2. standard szabályozza
- Bevonása kötelező az ISQM1. 34. (f) alapján **(nincs változás az ISQC1 –hez képest!)**:

1. **Tőzsdén jegyzett** gazdálkodó egységek pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálatai esetén
2. Olyan könyvvizsgálatokra, egyéb megbízásokra, amelyeknél **jogszabály írja elő**
 - Pl. bankok, biztosító társaságok könyvvizsgálat esetén
3. Olyan könyvvizsgálatokra, egyéb megbízásokra, amelyek esetében a **társaság/könyvvizsgáló úgy dönt**, hogy a fennálló minőségi kockázatok kezelésére megfelelő válasz a megbízás minőségének áttekintését végző személy bevonása
 - Például: IFRS beszámolók, 3 oszlopos beszámolók könyvvizsgálata, komplex és jelentős területek előfordulásakor

3.4 Megbízás végrehajtása komponens – IV.

- B. Munkacsoporton belüli vagy munkacsoport és megbízás minőségének áttekintését végző személy közötti véleménykülönbségek feloldhatók további egyeztetéssel és/vagy konzultációval, illetve egyéb helyzetfüggő megoldással
- ki kell dolgozni a kivitelezés protokollját (ki milyen további tevékenységeket végez és dokumentál annak érdekében, hogy kialakítsák a konszenzus lehetőségét)
 - konszenzusra kell jutni, hiszen valamelyik álláspont nem állja meg a helyét (utasítás kizárva)
 - dokumentálni szükséges annak végeredményét (indoklással) és végrehajtását
 - Ha nem hajták végre a helyes álláspontot? – **HIÁNYOSSÁG**, így kihat az éves MIR jelentésre!
- C. Ha nincs a társaságon belül olyan személy, aki megfelel az ISQM2. által felállított követelményeknek *(megfelelő szakértelem, képességek, hatáskör, idő(!), függetlenség, objektivitás, stb..)?*
- Külső személyt kell bevonni, ahogy a konzultációnál is tesszük egyéni könyvvizsgáló vagy kisebb társaság esetén *(külső szolgáltatónak minősül a 6. komponens szerint)*
 - Hatással lesz az összes komponensre és az adminisztrációra is (szerződéskötés, függetlenség és összeférhetetlenségi dokumentáció, stb.)

3.5 Erőforrások komponens - I

Kötelező minőségcélok kialakítása arra vonatkozóan, hogy a szükséges erőforrásokat időben megszerezzék, fejlesszék, felhasználják, fenntartsák és elosszák

a) **EMBERI ERŐFORRÁSOK** – *részben új, mivel kompetens és a feladatra alkalmas humán erőforrást kell biztosítani*

- Munkavállalók felvétele, képzése és megtartása (teljesítményértékelés és előléptetés minőségi szempontokkal)
- Munkavállalók rendelkezzenek a szükséges szakértelemmel és képességekkel (releváns tudás, tapasztalat)
- Munkatársak minőség iránti elkötelezettsége (kommunikáció, képzéseken való részvétel, önképzés)
- Megfelelő külső forrásból pótolják a belső erőforráshiányt
- Mindegyik megbízásra olyan munkacsoportot jelölnek ki, akik rendelkeznek szükséges szakértelemmel és idővel

b) **TECHNOLÓGIAI ERŐFORRÁSOK** – *új*

- Megfelelő technológiai erőforrásokat szerezzenek be, vagy fejlesszenek és vezessenek be

c) **SZELLEMI ERŐFORRÁSOK** – *új*

- Megfelelő szellemi erőforrásokat szerezzenek be, vagy fejlesszenek és vezessenek be
 - Saját módszertan, saját dokumentációs standardok alkalmazása
- Összhangban legyenek a szakmai standardokkal

d) **SZOLGÁLTATÓK** – *új*

- beleértendő a szolgáltatóktól származó emberi, technológiai vagy szellemi erőforrások megfelelősége

3.5 Erőforrások komponens - II

➤ Kiemelendő:

Egyedül dolgozó könyvvizsgáló esetén is **releváns MINDEGYIK** eleme az Erőforrás komponensnek:

- a) Emberi erőforrásokban rejlő kockázatok feltárása és megfelelő válaszok kialakítása:
 - Egyedül dolgozó könyvvizsgáló ismeretei (számviteli ismeretek, könyvvizsgálati standardok, ipariági ismeretek, stb.)
 - Ismeretek fejlesztése, hiányosságok azonosítása és korrigálása (önismeret, önellenőrzés, önképzés)
 - Minőség iránti elköteleződés megjelenik itt is, ahogy az irányítás és vezetés komponensnél
 - **Külső forrásból kell pótolni a belső erőforrás hiányait**
- b) Technológiai erőforrásokkal kapcsolatos kockázatok (technikai háttér - szoftverek, laptop, adattárolási eszközök)
 - Továbbra sem kötelező audit szoftver használata
 - **Audit szoftver használata nem garantálja az ISQM1-nek való megfelelést!**
- c) Szellemi erőforrások vonatkozásában:
 - Fel kell mérni, hogy minden szükséges szellemi erőforrással rendelkezünk-e, illetve hol vannak hiányosságok és kockázatok a módszertanunkban, belső szabályzatainkban és dokumentációs standardjainkban (ezeket írásba is kell foglalni, hogy a külső-belső erőforrásaink – lásd 3 féle review az utolsó dián – használni tudják!)
- d) Szolgáltatók vonatkozásában – emberi, technológiai, szellemi
 - **MIDENKINEK LESZ, HISZEN A MONITORING NEM VÉGEZHETŐ EL AZ EGYÉNI KÖNYVVIZSGÁLÓ ÁLTAL (8. komponens)**
 - Kiválasztása kritikus, minőségi szempontoknak érvényesülnie kell
 - Függetlenségi és összeférhetetlenségi szabályokat be kell tartani

3.6 Információ és kommunikáció komponens - I.

➤ **Kötelező minőségcélok és válaszok** kialakítása az információs rendszerre és kommunikációra vonatkozóan

1. Információs rendszer releváns és megbízható információkat azonosít, gyűjt, dolgoz fel és tart meg, amelyek támogatják a minőségirányítási rendszert.
 - Kevésbé releváns egyéni (vagy egyedül dolgozó) könyvvizsgáló esetében, gyakorlatilag egyszerű eszközökkel megoldható az információ rendelkezésre állása vagy az információvesztés elkerülése (pl. munkaóra kimutatás vagy budget készítése excelben).
2. Társaság szervezeti kultúrája elismeri és megerősíti a munkatársak felelősségét az információcseréért, kommunikációért (munkatársak között és a társaság vezetése felé is)
 - Kevésbé releváns egyedül dolgozó könyvvizsgáló esetében – szervezeti kultúra megegyezik az egyén „kultúrájával”, viselkedési normáival
 - Több fős társaság esetén már releváns
3. Releváns és megbízható információkat cserélnek a társaság egészében és a megbízásért felelős munkacsoportokkal.
 - Egyedül dolgozó könyvvizsgáló esetében nem releváns.
4. Releváns és megbízható információkat kommunikálnak külső felek felé.
 - Egyedül dolgozó könyvvizsgáló esetében is alkalmazandó!
 - AB-vel nem rendelkező FB felé is kötelező a kommunikáció a 260. standard szerint

3.6 Információ és kommunikáció komponens - II.

A válaszok kialakítása során az alábbi minimum előírásokra figyelni szükséges:

- a) A társaság politikákat vagy eljárásokat alakít ki a teljes minőségirányításra vonatkozóan
- b) A társaság legalább évente beszerzi a függetlenségi követelményeknek való megfelelés dokumentált megerősítését minden munkatárstól (a megbízásban közreműködő külső szolgáltatókat is beleértve)
- c) Szakmai standardoknak, jogi és szabályozási követelményeknek és a minőségirányítási rendszer politikáinak vagy eljárásainak való meg nem feleléssel kapcsolatos panaszok és gyanúsítások fogadására, kivizsgálására és megoldására politikákat vagy eljárásokat alakít ki
- d) Politikákat vagy eljárásokat alakít ki arra vonatkozóan, ha
 - megbízás elfogadás után szerez olyan információt, amelyet ha tudott volna korábban, lehetséges, hogy nem fogadja el a megbízást
 - társaságot jogszabály kötelezi a megbízás elfogadására
- e) Politikákat vagy eljárásokat alakít ki, amelyek
 - kommunikációt írnak elő az ügyfél irányítással megbízott személyei irányába
 - rögzítik mikor helyénvaló külső felekkel kommunikálni a társaság minőségirányítási rendszeréről
- f) Politikákat vagy eljárásokat alakít ki a 2. témaszámú minőségirányítási standardnak való megfelelés érdekében

3.7 Figyelemmel kíséresi és helyrehozási folyamat komponens – I.

➤ Folyamat kialakításának oka:

- Releváns, megbízható és időszerű **információt adjon** a minőségirányítási rendszer kialakításáról, bevezetéséről és működéséről
- Megfelelő **intézkedéseket tegyen** az azonosított hiányosságokra való válaszadás céljából úgy, hogy a **hiányosságokat időben helyrehozzák**

➤ Folyamat elemei

1. Figyelemmel kíséresi folyamat kialakítása és végrehajtása
 - a) MIR kialakításáért és működtetéséért felelős vezetők és
 - b) Monitoring funkció alkalmazása által *(lásd következő dia)*
2. Megállapítások értékelése és a hiányosságok azonosítása
3. Azonosított hiányosságok értékelése
4. Válaszadás az azonosított hiányosságokra (gyökérok elemzéssel)
5. Figyelemmel kíséréshez és helyrehozáshoz kapcsolódó folyamatos kommunikáció

3.7 Figyelemmel kísérési és helyrehozási folyamat komponens– II.

- **A monitoring funkció NEM ÚJ, az ISQC1 által 2009. óta előírt kötelezettség**
 - Tartalmában az elvégzett könyvvizsgálatok utólagos ellenőrzését jelenti véletlenszerű mintavétel alapján, amely utólagos ellenőrzés során a független és összeférhetetlen (ellenőrzött társaságra és aláíró könyvvizsgálóra vonatkozóan is), megfelelő ismeretekkel, minősítéssel és tapasztalatokkal rendelkező könyvvizsgáló áttekinti a minőségirányítási folyamatot és annak alkalmazását evidenciák alapján.
 - Dokumentáció hiányában nem elvégezhető az áttekintés
 - beleértendő a minőségirányítási rendszerre vonatkozó és
 - megbízásokkal kapcsolatos, azok végrehajtására vonatkozó dokumentáció is
 - Megalapozottan tett megállapításait kötelezően figyelembe kell venni, nem ignorálhatók
 - Kamarai és Közfelügyeleti minőségellenőrzések vonatkoznak rá
 - Folyamatokat, eljárásokat, gyakorlatokat, dokumentációt szükséges változtatni a megállapítások függvényében
 - Egyéni könyvvizsgáló, illetve 2 aláíró könyvvizsgálóval rendelkező társaság külső szolgáltató bevonásával tud eleget tenni ennek a kötelezettségének („A” nem ellenőrizheti „B”-t, ha „B” ellenőrzi „A”-t)

Különböző áttekintések, ellenőrzések (review-ek) összevetése

➤ 3 különböző ellenőrzési, áttekintési típus lehetséges az ISQM 1. alapján:

1. Megbízás minőségének áttekintése az ISQM1. 34. (f) alapján
 - ✓ 5. komponens elemeként, kötelező jelleggel
 - ✓ külön standard, az ISQM2 vonatkozik rá
 - ✓ Konkrét megbízás kivitelezése során, adott megbízás minőségi kockázatainak csökkentésére
 - ✓ még a jelentés kiadása előtt elvégzendő és dokumentálandó
2. Egyéb áttekintések, ellenőrzések az ISQM 1/ A135. bekezdése alapján
 - ✓ 5. komponens részeként, a Társaság saját döntése alapján
 - ✓ Konkrét minőségi kockázatot csökkent, pl. IFRS beszámoló kapcsán (IFRS ellenőr), jelentős becslések kapcsán (pénzügyi szakértő, ingatlan szakértő, stb)
 - ✓ Audit csapat által végzett munkát tekinti át a vonatkozó területen a jelentés kiadását megelőzően
3. Monitoring
 - ✓ 8. komponens elemeként, a teljes minőségirányítási rendszerre vonatkozóan, **évente ismétlendő**
 - ✓ Utólagos, jelentések kiadása utáni konkrét ellenőrzés, amely magában foglalja a MIR-t és konkrét megbízás/megbízások monitoring ellenőrzését egy másik független könyvvizsgáló által (egyéni könyvvizsgálók vagy családi könyvvizsgáló cégek esetében ezt csak külső személy végezheti)

➤ Konzultáció az ellenőrzéseken kívüli tevékenység, azokkal nem keverendő

**Köszönöm a figyelmet és
jó munkát kívánok!**